NERO ȘI POPPEA – UN CUPLU SENTIMENTAL IN OPERA LUI CLAUDIO MONTEVERDI*

Maria Virginia ONIȚA
Universitatea de Vest, Timișoara
ginanaonita@yahoo.com

Nero and Poppaea – A Sentimental Couple in Claudio Monteverdi's Opera

This article discusses one of the famous love stories in the history of the Roman Empire and of the world, the love story between the Roman Emperor Nero and his mistress and later wife, Sabina Poppaea. This idyll that history greatly condemns, is viewed by Monteverdi, in his opera *L'Incoronazione di Poppea*, from a completely different perspective, one in which love conquers all. Thus, it creates a certain balance between historical tradition that sometimes distorts events through the historian's subjective beliefs and real life facts which, through art, can be brought to light. The opera's libretto belongs to Giovanni Francesco Busenello and is based mainly on the writings of Tacitus and partly of Suetonius (those that refer to Emperor Nero). Usually Poppaea is presented in literary works as a woman of questionable morality, capable of any compromise to achieve her goal. In Monteverdi's libretto, Poppaea is presented as a very beautiful, ambitious and intelligent woman who knows exactly what she wants in life and has the power to accomplish it. By using these character traits – which can be regarded as qualities when used in a noble way – she succeedes in becoming the Emperor's wife, gaining his heart at the same time. In conclusion, the story of Nero and Poppaea, from Monteverdi's point of view, is one which speaks about the triumph of love over any dramas that life may bring.

Keywords: *Roman empire*; *history*; *libretto; opera*; *Nero*; *Poppaea*; *Monteverdi*

Istoricul libretului lui Giovanni Francesco Busenello

Întreaga creație de operă acompozitorului italian Claudio Monteverdi reface, în esență, drumul de la mit la istoria imperială romană prin trei dintre cele mai reprezentative opere ale sale: *L'Orfeo*, *Il ritorno d'Ulise in patria* și *L'Incoronazione di Poppea*. Poate nu întâmplător, prezența lui pe scena muzicală, dar și a acestei lumi, se încheie cu un crâmpei din marea istorie imperială romană, mai precis povestea dintre controversatul cuplu format din Nero și Poppaea.

În această aventură creatoare lui Monteverdi i se alătură libretistul Giovanni Busenello. Acesta se număra printre poeții înstăriți ai Veneției secolului al XVII-lea, fiind membru al „Academiei iubitorilor de arte frumoase" (*Accademia degli Incogniti* sau *degli Invaghiti* – termen utilizat uneori). Acest grup de intelectuali liber-cugetători, în mare parte membrii ai aristocrației, a avut o mare influență asupra culturii acelei perioade, având în vedere că majoritatea copleșitoare a scriitorilor, poeților și muzicienilor erau membrii ai acestei societăți. Săptămânal dezbăteau subiecte cu caracter moral, politic și social, în cadrul diverselor publicații pamflete religioase, broșuri filozofice și romane. Principala lor preocupare era teatrul muzical. „Ei găseau în acest nou și ambiguu gen muzical – jumătate muzică, jumătate dramă – o scenă ideală pe care-și puteau explora propriile idei despre antichitate, politică și morală"[1] (Rosand 2007: 21).

Busenello a fost și el, asemenea lui Monteverdi, angajat al Curții Gonzaga, având funcția de ambasador la Veneției la Mantua în perioada Războiului de succesiune. Este foarte probabil ca ei să se fi întâlnit pentru prima dată în acest context. Busenello, Badoaro (libretistul operei *Il ritorno di Ulise in patria*) și Monteverdi „erau prieteni de-o viață, care păstrau o corespondență activă și măgulitoare de peste treizeci de ani."[2] (Rosand 2007: 17-18). Această corespondență cuprindea poeme, unele scrise în dialect venețian.

[1] „They found in the ambiguous new genre – half music, half drama – an ideal arena for exploring their ideas about antiquity, politics, and morality."
[2] „were lifelong friends, who maintained an active and mutually flattering correscpondence over more than thirty

BDD-A23085 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)

De profesie avocat de succes, Busenello a scris de plăcere. „Busenello era într-o oarecare măsură un geniu literar. Lucrul său la *Poppea* i-a conferit un loc printre cei mai mari libretiști din istoria operei, alături de Lorenzo Da Ponte, Arrigo Boito și Hugo von Hofmannsthal."[1] (Ringer 2006: 213).

Ca membru al aristocrației, era un lucru nepotrivit ca numele lui să apară în dreptul autorului unor publicații, în special fiind vorba de creații atât de comerciale precum opera. Astfel, „numele lui lipsește de pe majoritatea manuscriselor libretelor, la fel ca și de pe două din cele trei variante scoase la tipar ale operei *L'Incoronazione*"[2] (Rosand 2007: 50). Abia în anul 1656, la câțiva ani după moartea lui Monteverdi, îi este publicat volumul *Delle hore ociose* care cuprinde cinci librete: cel născut din colaborarea cu Monteverdi și patru scrise pentru Cavalli.

La o atentă comparație între libretele lui Busenello, putem observa că cel pentru *L'Incoronazione* diferă mult de celelalte ca stil de scriere, ceea ce ne face să credem că Monteverdi a avut un cuvânt important de spus în ceea ce privește varianta finală a libretului. La această concluzie ne conduc și numeroasele corecturi ce pot fi observate în manuscrise. „Diferența dintre manuscrisele libretelor [...] și a textului publicat de Busenello sugerează că acestea ar putea reprezenta nu numai producția originală, dar posibil și variantele intermediare dintre aceasta și varianta (-ele) revizuită (e)."[3] (Rosand 2007: 51)

Libretul este „surprinzător datorită combinației plină de imaginație între *Analele* lui Tacitus și stilul lui Seneca din tragedia *Octavia*" [4] (Ketterer 2009: 22). După cum se poate observa din subiectele operelor secolului al XVII-lea, literatura romană era foarte agreată în cadrul societății culturale, astfel că în operele acelei perioade întâlnim persoaje din scrierile lui Ovidiu, Catullus sau Vergiliu. Ca și formă, libretul este scris în versuri, așa cum se obișnuia la acea vreme, lucru menționat și pe copera partiturii *L'Incoronazione di Poppea*, în varianta editorului Gian Francesco Malipiero, tipărită în anul 1642: *Poesia di Gio. Francesco Busenello*. Construcția subtilă și fină a textului lui Busenello este plină de realism, prin prisma faptului că „nici unul din personajele sale nu sunt zugrăvite în alb și negru, ci în nuanțe de gri"[5] (Jacobs, Sadie 1996: 23), mai târziu urmându-l și alți libretiști.

Opera *L'Incoronazione di Poppea*

Între anii 1636 și 1678 existau peste 150 de opere, numărul compozitorilor care le creaseră fiind în jur de 20, iar cel al libretiștilor aproape dublu. Dintre aceștia, Monteverdi a fost în unanimitate recunoscut ca cel mai mare compozitor al timpului său, în special în ceea ce privește compoziția de operă, „lecțiile sale de scriere și de poezie destinată operei pe care le dădea variaților săi libretiști având consecințe importante pentru viitor"[6] (Rosand 1991: 3). Priceperea sa în domeniul poeziei se datorează într-o bună măsură experienței sale ca madrigalist. Monteverdi, ca și personalitate de seamă a vieții culturale din acea perioadă era, implicit, în cunoștință de cauză cu orice preferință a publicului în materie de operă, cu orice noutate care apărea în lumea literară și muzicală. Mai mult decât atât, fiind un inovator, el însuși dădea tonul unor noi abordări, atât în ceea ce privește subiectele alese, cât și construcția muzicală.

---

years."

[1] „A successful lawyer by profession, Busenello [...] wrote for pleasure.]...] Busenello was something like a literary genius. Busenello's work on *Poppea* places him among the greatest librettists in the histeory of opera, along Lorenzo Da Ponte, Arrigo Boito și Hugo von Hofmannsthal."

[2] „His name is certainly missing from most of the manuscript librettos as well as from two of the printed sources of *Incoronazione.*"

[3] „The differences among the manuscript librettos, [...] and between them and Busenello's printed text, suggest that they may reflect not only the original production, but possibly intermediate stages between it and the revival(s)."

[4] „striking for its imaginative combination of Tacitus's *Annals* wuth the Senecan-style tragedy *Octavia*"

[5] „it portrays none of the characters as black and white but all in shades of grey"

[6] „his lessons to his various librettists in the writting of operatic poetry had important consequences for the future".

BDD-A23085 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)

„Alegerea de a scrie o operă cu un subiect pur istoric era, astfel, un pas normal. Cu toate acestea, efectul prezentării în operă a unor personaje istorice în locul celor mitice sau legendare romane reprezenta o inovație copleșitoare pentru nordul Italiei, iar alegerea istoriei neroniene pentru acest experiment, [...] nu era cea mai la îndemână pentru o Veneție ocupată, de altfel, de evidențierea propriilor origini mitologice.”[1] (Rosand 1991: 23)

În seara zilei de 27 decembrie 1642 publicul venețian prezent în sala de spectacole a Teatrului San Giovani e Paolo, avea ocazia să vizioneze pentru prima dată noua operă a lui Monteverdi, *L'Incoronazione di Poppea*. Aceasta este singura operă a acelei perioade care s-a bucurat de un loc de seamă în repertoriul de gen, inclusiv în secolul XX, datorită formei sale nonconformiste. Opera a fost revizuită cu câțiva ani mai târziu de la premiera sa. Pe parcursul celor trei acte spectatorii aveau să se întoarcă în timp, în perioada măreței Rome Imperiale, unde aveau să întâlnească peronaje celebre ale istoriei.

Libretistul Gian Francesco Busenello a construit o poveste de dragoste minunată în jurul celor două personaje principale, Poppea și Nerone, cărora li se alătură Ottavia, Ottone, Seneca, Drusilla, Arnalta (doica Poppeei), Lucano, Fortuna, Vertu, Amor, un valet, Damigella, Mercuro, Pallas Athena și personaje colective: soldați, consuli, tribuni, discipoli, popor. Iată pe scurt desfășurarea acțiunii operei *L'Incoronazione di Poppea* (Constantinescu 2008: 266-267; Zöchling 1988: 342-343): Opera începe cu un Prolog în cadrul căruia are loc o dispută despre supremație între Amor, Fortuna și Vertu, discuție care conduce spre ideea triumfului lui Eros căruia i se supune întreaga umanitate și istorie a omenirii.

Actul I – Nero este îndrăgostit de Poppea și vrea să se despartă de soția lui, Ottavia. În timp ce se află în casa Poppeei, își face apariția Ottone care, abătut, declamă infidelitatea soției sale, Poppea. Aflat sub fereastra acesteia, el observă trecând prin apropiere garda imperială și înțelege, astfel, cine îi este rivalul. Nerone părăsește palatul lăsând-o în urmă pe Poppea, căreia îi spune că iubirea lor trebuie ținută, o vreme, în secret.

În camera sa, Poppea îi dezvăluie doricei sale, Arnalta, dorința de a ajunge împărătească cu ajutorul dragostei. Doica îi amintește sfătoasă de pericolul intrării în intrigile celor sus-puși. În palatul ei, împărăteasa Ottavia plânge, rănită de trădarea lui Nerone. Seneca, dascălul lui Nerone, o îndeamnă să facă față cu demnitate situației, dar este în zadar. În scenă apare Pallas Athena, care prezice îi prevestește lui Seneca apropiatul sfârșit. Nerone sosește, anunțându-l pe Seneca de dorința lui de a se căsători cu Poppea și de a o repudia pe Ottavia. Seneca se opune căsătoriei ei cu Nerone, motiv pentru care, la indemnul Poppeei, Nerone îl condamnă pe Seneca la moarte.

Actul II – Demn, Seneca primește condamnarea la moarte, luându-și rămas bun de la discipolii săi. Mercur își face apariția pentru a-l încredința că în aceeași zi se va bucura de viața veșnică. Nerone și Luciano sărbătoresc, nepăsători la moartea lui Seneca, lăudând frumusețea noii iubite. Între Octavia și Ottone are loc o conversație în urma căreia acesta acceptă sfatul de a-și ucide soția. Este ajutat de Drusilla, îndrăgostită de Ottone, acesta intrând în apartamentele Poppeei deghizat în femeie. Scena 5 prezintă atentatul asupra Poppeei care, însă, e deturnat de Amor. Drusilla se predă, luând asupra ei întreaga vină.

Actul III – Drusilla își primește condamnarea, însă Ottone o însoțește, recunoscându-și fapta. Ambii sunt exilați, iar Ottavia este repudiată și părăsește și ea Roma. Scena finală îi prezintă pe Nerone și Poppea care, într-o ploaie de aclamații ale poporului și ale Senatului, își fac intrarea triumfală în palatul regal. Bucuria triumfului dragostei celor doi primește aprobare și protecție din partea lui Venus și Amor, cărora li se alătură un cor de cupidoni.

[1] „The choice to write an opera on a genuinely historical subject was therefore a natural step. Nevertheless, the effect of showing historical rather than mythical or legendary Romans in an opera was a striking innovation for northern Italy, and the choice of Neronian history for this experiment, [...] was not the most obvious one for a Venice otherwise occupied in celebrating its own mythic origins. ”

BDD-A23085 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)

La fel ca și libretul, partitura a cunoscut mai multe variante, pe de o parte datorită modificărilor aduse libretului, iar pe de altă parte datorită diverselor transcrieri ale acesteia, unele dintre ele fiind făcute manual. Până de curând era cunoscut un singur manuscris al acestei partituri, aflat în Biblioteca Marciana din Venezia – MS. IT. CL. IV. N. 439.

> „... însă profesorul Guido Gasperini a descoperit recent la Napoli, printre resturile Bibliotecii Conservatorului San Pietro a Maiella, un al doilea exemplar de manuscris (din secolul al XVII-lea), care probabil a fost folosit în spectacolul *Încoronarea Poppeei* care a avut loc la Napoli, în anul 1651."[1] (Monteverdi 1642: 1)

În *L'Incoronazione di Poppea* se întrevede o polemică evidentă între curte și monarhie (Actul I, scena 2 – *Chi parla, chi parla?* - doi soldați, Ottone), lucru popular într-o Veneție republicană.

> Primo soldato: Dì pur che il prence nostro ruba a tutti
> Per donar ad alcuni;
> L'innocenza va afflitta
> E i scellerati stan sempre a mandritta.[2]

Însă, mai presus de toate, opera *L'Incoronazione di Poppea* este un imn închinat dragostei, „este o operă despre dragoste: despre puterea dragostei dintre doi oameni care schimbă viața multor altora (într-adevăr, încheind prematur două vieți), despre triumful ei asupra moralității..."[3] (Jacobs, Sadie 1996: 22).

Monteverdi, Nero și Poppea

Monteverdi îi prezintă pe Nero și Poppea într-o nouă lumină, mai umană, fapt care ne îndeamnă să ne punem întrebarea dacă nu cumva istoria a fost, într-o oarecare măsură, prea aspră cu cei doi, luând în considerație strict povestea lor de dragoste și acțiunile la care aceștia au recurs pentru a o transforma în realitate.

Abordarea monteverdiană a lui Nero ne face să-l privim cu o oarecare indulgență, sau măcar ne îndeamnă să ne întrebăm care au fost motivele pentru care a săvârșit anumite fapte condamnabile din punct de vedere moral. Monteverdi ne face conștienți de latura umană a împăratului, denumit de unii „Antihristul".

Trebuie, astfel, să luăm în seamă anturajul în care copilul Nero a crescut, exemplele care i-au călăuzit viața și evenimentele la care a asistat. Un alt resort care a pus în mișcare pornirile macabre ale împăratului s-ar putea să fi fost tocmai această funcție pe care o deținea, de cel mai mare om din întregul Imperiu Roman și, implicit din întreaga lume. În plus, ca urmaș al lui Claudiu, care fusese zeificat, Nero a primit și titlul de *filius deius* care, acordat oricărui om, darmite unui adolescent cu o judecată imatură, nu poate să formeze un caracter sănătos, cu principii morale. Nero poate, astfel, să fie victima propriei măriri, a vieții pentru care mama sa, Agrippina, s-a luptat să i-o ofere (bineînțeles, nu fără motive egoiste).

În ceea ce privește viața sentimentală a lui Nero, el nu are exemple de conduită morală în jurul lui. Ceea ce l-a afectat, de bunăseamă, în mod direct a fost căsătoria aranjată cu Ottavia, cu

[1] „...ma il professore Guido Gasperini ha di recente scoperto a Napoli, abbandonata fra i rifiuti della Biblioteca del R. Conservatorio di San Pietro a Maiella, una seconda copia mamonscritta (dell XVII° secolo) probabilmente quella che ha servito per l'esecuzione dell' *Incoronazione di Poppea* che ha avuto luogo a Napoli, l'anno 1651."

[2] „Primul soldat: Spune-i [Ottaviei, care plânge din cauza lui Nero] că prințul nostru fură de la toți pentru a da la unii; nevinovații sunt neglijați, răufăcătorii sunt mereu învingători." [tr.n.]

[3] „This is an opera about love: about the power of love between two people to alter the lives of several others (indeed to terminate two of them prematurely), about its triumph over morality..."

BDD-A23085 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)

scopul de a-şi înlesni succesiunea la tron. Din acest punct de vedere, relaţia lui cu Poppaea nu era într-atât de condamnabilă. Aceasta este şi viziunea lui Monteverdi care pune dragostea adevărată mai presus de legile omeneşti. Nero nu o iubea pe Ottavia, prin urmare relaţia lui cu Poppaea, care reprezenta dragostea adevărată, nu i-a părut a fi una nepotrivită (cu atât mai mult cu cât relaţiile extramaritale erau la ordinea zilei în acea ramură socială, şi nu numai). „...este evident că independenţa de atunci a femeilor romane a dus adesea la decăderea moravurilor lor şi, prin libertinajul lor, la destrămarea legăturilor familiale. Ele începeau prin a trăi ca simple vecine ale soţilor lor." (Carcopino 1979: 127)

Din scrierile istoricilor putem observa că lui Nero nu i-a fost deloc greu să se îndrăgostească de Poppaea: „mama sa, care întrecuse în frumuseţe femeile din vremea ei, îi dăduse faima numelui şi de asemenea frumuseţea; averea îi era pe măsura strălucirii neamului, conversaţia agreabilă şi inteligenţa deosebită" (Tacitus 1995: 360).

În libret, Nero îi adresează Poppeei vorbe pline de iubire:

Adorati miei rai,
Deh restatevi omai!
Rimanti, o mia Poppea,
Cor, vezzo, e luce mia... [...]
...Non temer, tu stai meco a tutte l'ore,
Splendor negl' occhi, e deità nel core.[1]

Dragostea lor devine vizibilă şi pentru cei din jur, însă nimeni nu îi aprobă, nici măcar soldaţii: *E Neron per Poppea la vili pende*[2].

Pe Ottavia, care la Tacitus şi la ceilalţi istorici rămâne un personaj pasiv, la Monteverdi o foloseşte ca personaj activ, ca mijloc de crearea a da dramatism acţiunii. Ea este cea care pune la cale uciderea Poppeei, mânată de setea de răzbunare, transformându-se astfel în personaj negativ. În dialogul său cu Ottavia, aceasta îi cere să comită actul ucigaş:

Voglio che la tua spada
scriva gl'obblighi miei
col sangue di Poppea; vuò che l'uccida.[3]

Probabil fără transformarea Ottaviei în personaj negativ, Nero şi Poppea nu s-ar fi putut integra atât de bine în grupul celebrelor cupluri de îndrăgostiţi simpatizaţi, prezenţi în istoria operei.

Triumful final al iubirii este cântat de către cei doi îndrăgostiţi, veghiaţi de Venere şi corul de cupidoni:

Speme mia, dillo, dì,
tu sei pur, l'idol mio,
sì, mio ben,
sì, mio cor, mia vita, sì.
Pur ti miro, pur ti godo,
pur ti stringo, pur t'annodo,
più non peno, più non moro,
o mia vita, o mi tesoro.[4]

[1] Actul I, scena 2: „Soarele meu adorat (razele mele adorate)/ Mai rămâi puţin!/ Rămâi, Poppea mea,/ Inimă, suflet şi lumina mea... [...] Nu te teme, tu îmi însoţeşti fiecare clipă, lumina ochilor mei şi zeiţa inimii mele." [tr.n.]
[2] „Şi Nero se înjoseşte pentru Poppea" [tr.n.]
[3] Actul II, scena 9: „Vreau ca spada ta să semneze obligaţiile faţă de mine cu usângele Poppeei; vreu să o ucizi." [tr.n.]
[4] Actul III, scena 8: „Spreanţa mea, haide, spune-o,/ tu eşti zeul meu (zeiţa mea), da, draga mea (dragul meu),/ da,

BDD-A23085 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)

Cassius Dio recunoaște și ne avertizează că faptele pe care le-a prezentat în lucrarea sa, *Istoria romană*, exceptând cele contemporane lui, nu pot fi în întregime atestate drept autentice, el preluând informația de la istoricii anteriori care au fost uneori (dacă nu adeseori) subiectivi. În studiul său intorductiv, Ștefan Gheorghe amintește această idee:

> „Din această cauză s-au înregistrat tot felul de știri necontrolabile; «multe despre care se vorbește nu s-au petrecut, iar altele necunoscute (de public) s-au întâmplat cu adevărat» [...] De abia începând cu domnia lui Commodus, istoricul a folosit cunoașterea directă și personală a evenimentelor. Dio avertizează chiar pe cititor că «povestesc acestea și cele ce urmează nu pe baza tradiției transmise de alții, ci din proprie cunoaștere.“ (Dio 1973-1985: 13)

Chiar și așa, o oarecare subiectivitate este prezentă și în ceea ce privește evenimentele la care scriitorul a fost direct părtaș. La fel ca și în scrierile istoricilor clasici latini și greci, Cassius Dio a alcătuit discursuri atribuite diferitelor personaje istorice pe care le-a folosit ca pretext pentru a-și expune părerile proprii cu privire la anumite fapte.

După cum putem observa de-a lungul istoriei, fiecare conducere statală, de orice natură ar fi aceasta, a avut admiratori și acuzatori, atât în rândul maselor needucate, al școliților, cât și în rândul istoricilor. De aceea, despre același personaj putem întâlni scrieri contradictorii, provenind de la autori diferiți, adevărul fiind de obicei la mijloc. Există cazuri în care chiar același autor ne oferă poziții diferite referitoare la anumite guvernări. Este cazul lui Cassius Dio care, la începutul domniei lui Spetimius Severus, a avut o atitudine pozitivă, plină de speranță față de guvernarea acestuia, dar care mai târziu, din cauza așteptărilor neîmplinite, a trecut de cealaltă parte a baricadei. Vorbind despre celebrii istorici ai antichității Cicero, Livius, Plutarh și Tacitus, Andreea Giardina spunea:

> „Acești autori (din care, de altfel, se repetau numai fragmentele cele mai celbre) erau cu toții autori «scolastici». Direct sau indirect, ei scriau pentru a exalta o imagine exemplară, și probabil înfrumusețată, a zilelor de aur ale cetății. O lume în care predomina virtutea civică și militară, reprezentată în plină acțiune, în epoca Republicii cuceritoare ori, ca plângere sfâșietoare, sub niște principi denaturați. Chiar sub forma sa negativă, civismul este prezent atât la Tacitus, cât și la Suetonius.“ (Giardina 2001: 25)

Putem observa o antipatie față de conducătorii Principatului care, evident va fi prezentă și în scrierile istoricilor. „Mărturiile despre antichitate ne sunt oferite de autori care au scris mult timp după această epocă și care o reconstruiesc după fantezia și pasiunile lor.” (Negrescu 1995: 13)

Monteverdi pune în plan secund fațetele sumbre ale caracterului uman, scoțând în evidență partea sensibilă a omului, în care primează dragostea care învinge și cucerește totul. *L'Incoronazione di Poppea*, această inovație a lui Monteverdi ne îndreptățește să credem că alegerea unui subiect inspirat din istoria imperială romană nu a fost întâmplătoare. Dacă analizăm subiectele operelor semnate de el, vom observa că ele pornesc de la mit (*L'Orfeo*), trec prin legendă (*Il ritorno d'Ulise in patria*) și se încheie cu istoria (*L'Incoronazione di Poppea*). Același drum îl parcurge și istoria existenței umane ce își are rădăcinile în timpurile mitologice, unde timpul și spațiul sunt irelevante, pentru ca, treptat, să se concretizeze în perioade istorice cronologice. Întâlnirea lui Monteverdi cu Busenello a prilejuit compozitorului o încheiere ideală a carierei sale compoziționale, în care a căutat mereu să dea viață emoțiilor umane prin mijloace tehnice și stilistice mereu noi.

---

inima mea, da, viața mea./ Cu cât te privesc, mă bucur de tine,/ cu cât te strâng, cu cât te cuprind mai mult,/ nu mai simt durerea, sunt nemuritor,/ viața mea, comoara mea.” [tr.n.]

BDD-A23085 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)

Referinţe bibliografice:

CARCOPINO, Jérôme 1979: *Viaţa cotidiană în Roma la apogeul imperiului*, traducerea de Cicerone Theodorescu, Prefaţă şi note de Dumitru Tudor, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

CONSTANTINESCU, Grigore 2008: *Splendorile Operei: dicţionar de teatru liric*, ediţia a III-a revizuită şi adăugită, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.

DIO, Cassius 1973-1985: *Istoria romană*, vol. III, Cartea LVIII, 25, traducere, note şi indice de Dr. A. Piatkowski, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

GIARDINA, Andreea 2001: *Omul roman* (*L'uomo romano*), traducere în limba română de Dragoş Cojocaru, Bucureşti, Editura Polirom.

JACOBS, Arthur, SADIE, Stanley 1996: *Book of Opera. The gloriuos world of opera from Monteverdi to Benjamin Britten*, Hertfordshire, Editura Wordsworth Editions Ltd..

KETTERER, Robert C. 2009: *Ancient Rome in Early Opera*, Chicago, Editura University of Illinois Press.

NEGRESCU, Dan 1995: *Cultură şi civilizaţie latină în cuvinte*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest.

RINGER, Mark 2006: *Opera's First Master. The Musical Dramas of Claudio Monteverdi*, New Jersey, Editura Amadeus Press.

ROSAND, Ellen 1991: *Opera in Seveteenth-Century. Venice. The Creation of a Genre*, Los Angeles, Berkley, University of California Press.

ROSAND, Ellen 2007: *Monteverdi's last Operas: a venetian trilogy*, Oxford, University of California Press.

TACITUS, Cornelius 1995: *Anale*, traducere din limba latină, introducere şi note de Gheorghe Guţu, confruntarea textului a fost realizată de Gabriela Creţia, Bucureşti, Editura Humanitas.

ZÖCHLING, Dieter 1988: *Die Oper. Farbiger Führer durch Oper, Operette, Musical*, Prefaţă de Placido Domingo, Schwerte, Editura Harenberg.

Surse:

MONTEVERDI, Claudio, *L'Incoronazione di Poppea*, *Tutte le Opere di Claudio Monteverdi*, vol. 13, editor Gian Francesco Malipiero, Viena, Universal Edition, Editura UE 9608, (1931), Pate XIII, sursa electronică: http://imslp.org/wiki/L%27Incoronazione_di_Poppea,_SV_308_(Monteverdi,_Claudio).

[*] Această lucrare a fost parţial finanţată din contractul (CCPE) European – *Cercetători competitivi pe plan european în domeniul ştiinţelor umaniste şi socio-economice. Reţea de cercetare multiregională* (This work was partially supported by the strategic grant (CCPE) POSDRU/159/1.5/S/140863, proiect ID 12125 (2014) co-financed by the European Social Fund – *Researchers competitive at European level in the field of humanities and socio-economic. Multiregional research network*).

BDD-A23085 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:11:21 UTC)